

ליא יני

ביום מותו של ייגאל דיין נזכרתי באחת החוויות המרגשות שהיו לי: פגישתי עם אמו, חסיה פינסור-סוקניק.

זה היה לפני 25 שנים. באחת השיחות הפליג יוסי דיין בשבח אמו, ועורר בי חשק עז לראיין אותה. איני יודע איך שיכנע אותה יוסי, אך באחד הערכים מצאתי את עצמי כביתו. כשחסיה מפליגה אל העבר הרחוק, זה היה נפלא. רשמתי את הדברים בקרחנות, כדי שלא להפסיד אף מילה אחת. אך למחרת היום טילפן לי יוסי דיין והתנצל: חסיה מבקשת שלא לפרסם את הדברים. מובן שנענית. רק כאשר נפטרה ב־1968, בגיל 78, פירסמתי אותם (העולם הזה 10.1.86).

אולי כדאי לפרסם כאן לפחות חלק מהם. אחרי שסיפרה כיצד נאסרה ברוסיה הצארית בגלל פעילות ציונית-שמאלנית, וכיצד הצליחה להשתחרר ולבוא לארץ, המשיכה על דרכה בארץ.

הנה קטע מהסיפור:
באותו הזמן יצא גם ליפא סוקניק מבית-הסוהר. היינו חברים ברוסיה כמשך שש שנים. היינו יחד באגודת חובבי שפת העבר. האגודה התאספה בשבת.

חסיה סוקניק וייגאל דיין
לא רוצה שייתלו אותי

כדי לדבר עברית. הוא למד בישיבה עד גיל 16. הוא בא לאגודה, ושם הכרנו.

הגעתי ליפו ביום שישי, ונסעתי ישר לירושלים, עם החפצים. הנסיעה ארכה ארבע שעות. ליפא חיכה לי בתחנת-הרכבת בירושלים.

"לאן נלך?" שאל.
"ישר לכותל!"

היתה שקיעת-החמה, יפה כמו שיכולה להיות שקיעת-החמה בירושלים. כשראיתי את אורם השקיעה, צף בזכרוני סיפורה של אמה. על חורבן בית-המקדש. בלי גומה, בעניינותי ראייתי את אורם התבערה של בית-המקדש.

ברחוב עמרו מושיטייך בסחבות. אמרתי לליפא: "עכשיו אני מבינה את דברי אחריהם. שאמר שאם תיחרב ארץ, יבואו עווא ונחמיה ויגאלוה, אבל אם ייחרב עם..."

ליפא גמר את הגימנסיה כתלמיד אקסטריני. למרות שכבר היה מורה ברוסיה, הוא למד בארץ בסמינר, ונתן שיעורי-ערב.

בשנת 1913 התנהלה בארץ מלחמת-השפות. אגודת עזרה הגרמנית פנתה למישרה התורכית, ואילו הסמינריסטים והגימנויסטים הציבו מישמרות כדי שהמורים לא יוכלו ללמד גרמנית. גם ליפא שמר.

בא ונדארם תורכי. היתה התכתשות. השוטף רצה לאסור את ליפא. השוטף תפס בשיכמיה שלו, אבל ליפא ברח.

העולם הזה, שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל-אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03/232262/3/4. תאריך: 136, העורך הראשי: אורי אבנרי • עורך-מישנה: דוב איתן • עורך תבנית: יוסי שנין • עורכי כיתוב: ענת ישראל וגיורא נוימן • צלמו מערכת: ציון צפריר ענת סרגוסטי וציפי מנשה • עורכת הפוס: אהובה קורן • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרונני • המו"ל: העולם הזה בע"מ • הדפסה: הדפוס החדש בע"מ, תל-אביב • הסצה: גר" בע"מ

העברים" הזמינו אותי לנהל סמינר עברי לגנות. אז קראו לי אנשי עזרה ואמרו לי: "החווה שלך נגמרה. לפי החווה, מגיע לך 500 מארקים כדי לחזור לביאליסטוק". אמרתי שאני לא נוסעת. "אבל לפי החווה את צריכה לקבל את הכסף", הם אמרו. "תעשי איתנו מה שאת רוצה". הקרשתי אותו לקניית ציוד לגן העברי.

עונש-מוות
לאבא

התחתנו בשנת 1914, בזמן המלחמה. התחנה היתה בבית פרטי, בתל-אביב. אני גרתי או בחדר, והוא גר בחדר עם יצחק יצני (שפיגלמן). היו נוהגים להתאסף בחדרי, ברחוב החבשים בירושלים, ולערוך כלילה טיולים להר-הצופים. ברנר היה נלווה אלינו לא פעם.

באותם הימים הייתי מרריכה את הגנות, כמורה ראשית. ליפא גמר את הסמינר, ועבד גם הוא כמורה. התחילו ימים קשים. התורכים, שלחמו ברוסים החליטו לגרש מן הארץ את כל האזרחים הרוסיים. ליפא ואני לא רצינו לעזוב. לכו לקח ליפא את האזרחות העות'מאנית. אבל אז קראו לו לשרת בצבא. הוא הלך לקונסול הגרמני, וזה נתן לו תעודה, עם נשר גדול, שבה נאמר כי הוא "תושב אזורי-כבוש גרמני". כי ביאליסטוק היתה אז כבושה בידי הצבא הגרמני. התעודות היו על שם "ברכיה", כי ליפא החליט לקחת שם עברי.

כשנקרא ליפא לצבא, נסענו לתל-אביב. זה ארך לילה שלם. תל-אביב היתה אז איזור צבאי. ראיתי על הקירות מודעות, שהודיעו כי כל מי שחייב גיוס ואינו מתייבב, יוצא להורג.

ניגשתי לרויד ילון, והוא יעץ לנו שליפא לא יתייבב. באותם הימים גירשו את כל התושבים מתל-אביב. ליפא נשאר עם קומץ אנשים לשמור על העיר. היתה לו תעודה על שם אחר, והתעודה הגרמנית. אני נשארת בירושלים.

לבסוף הוא הצטרף אל הגולים בכפר-סבא. הוא יצא כלילה. ידעתי שזה מסוכן מאוד, ולא ידעתי אם הגיע בשלום. הלכתי לסמינר ולימדתי על "ערך הצעצוע כשכיל הילד".

אז ילדתי את ייגאל. הוא נולד בחודש השביעי. ליפא לא בא לברית-המילה. קבענו שנפגש ברחובות, אני אבוא לשם מירושלים, והוא מכפר-סבא.

כשנפגשנו היה ליפא חולה בטיפוס-בהרות. הוא נדבק כאשר נסע לקנות נשק בכפרים ערביים. כמשך כמה ימים קרח בחום. לא היו רופאים ברחובות. יעצו לנו לנסוע לירושלים.

שכרנו עגלה. נסענו כל הלילה — עגלון יהודי, ליפא, אני וייגאל, שהיה בן ארבעה חודשים. לא פגשנו נפש חיה ככל הדרך, רק כוכבים וירח. ליפא היה בלי הכרה, והרגשתי שכולו מכוסה זיעה. נתתי לעגלון את הילד להחזיק, והחלפתי לליפא את הבגדים.

כשהתקרבו לירושלים, שאל העגלון: "יש לו נפוס (תעודת-זהות, בתורכית)?"
אמרתי שאין לו.

"אז שיריד! אני לא רוצה שיתלו אותי!"
ליפא ירד, והלך ברגל עד חורשת שנלר. אמרתי לו שיישב שם ויחכה. בינתיים הלכתי והבאתי את הילד הביתה. אחרי-כך חזרתי אליו ולקחתי אותו.

כל זה היה לטובה, כי באותו לילה ערכו חיפושים ברחובות, בגלל נילוי חיפשו גם בבית-המלון ששהינו בו. חוץ מזה, טוב שליפא היה חולה, כי אחרת לא הייתי יכולה להחזיק אותו בבית. התחבאנו בעליית-גג.

כלילה דפקו על הדלת. חשבנו שזוהי המישרה התורכית. אבל זה היה יצני. הוא התחבא עימנו. בכוקר, לפני בוא העוורת, אמר: "תני לי בגדים של אשה". הוא לבש אותם, וכך יצא והתחבא בבית בודד, ליד המיפקדה התורכית, שם לא חיפשו.

נשארו בבית. כשהדלתות עולות בכריחים. שמעתי רעש בחוץ. ליפא אמר: "הם כבר בורחים".

פתאום דפקו על הדלת. ליפא ירד ופתח. היו שם חיילים תורכיים מיסכנים, שביקשו לחם. נתנו להם.

בכוקר פתח ליפא את השער. ראשי-העיר הלך ברחוב עם דגל לבן, להיכנע.

אמרתי לליפא: "אל תלך. אולי יחזרו התורכים ויתנקמו בנו". אך הוא הלך ככל זאת לראות.

הוא היה עדי-ראייה, כשמסרו את מפתחות העיר לירושלים לאנגלים.

מ.א.א.א.

עיצוב: תמרה יובל

זיוה תלם

מזמינה אותך

לחדר התצוגה החדש

בביתה בהרצליה-פיתוח

בואו לפגוש תחת קורת-גג אחת

את מעצבי האופנה העילית בישראל:

גי פולופ ★ תמרה יובל ★

רפי יעקובסון ★ מרים ונילי

המכירה תתקיים בבית זיוה תלם

רח' דוד המלך 10, הרצליה-פיתוח, טל. 052-72976

שבת 14.7.84

10.00-14.00

16.00-19.00

ששי 13.7.84

10.00-14.00

16.00-19.00

הופיע זה עתה!

בהוצאת גמיר

מילים מאת ז'אק פרוור

הטקסט המלא!

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

הפצה ראשית: בית עלים, קרל נטר 3, תל-אביב

בית-ספר "אורלי"

לספרות גברים ונשים

ת"א, רחוב המלך גורג' 89

טל' 295318, 284919 (03)

מודיע

נפתחים קורסים

לספרות וקוסמטיקה

גברים ונשים לחודש ימים

מחירי הזדמנות ללקוחות:

צבע 700 ש' * תסרוקת 250 ש' *
תספורת 250 ש' * סלסול 2000 ש' *
החלקה 2000 ש' * פסים 2000 ש' *

— המחירים לפי אורך השיער —